

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ HEMŞEHRİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ KIRGIZCA FORMUNUN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Doç. Dr. Yücel ÖKSÜZ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-Ondokuz Mayıs Üniversitesi
yoksuz@omu.edu.tr

Arş. Gör. Melek BABA ÖZTÜRK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
melekbaba87@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, Öksüz (2012) tarafından geliştirilen “Üniversite Öğrencileri Hemşehrlik Ölçeği (ÜÖHTÖ)”ni Kırgızca’ya uyarlamak ve ölçeğin geçerlik-güvenirlik analizlerini yapmaktır. Araştırmaya, 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi’nin farklı bölüm ve anabilim dallarında öğrenim gören 391 öğrenci katılmıştır. Ölçeğin psikometrik özellikleri, madde-toplam puan korelasyonları ile alt-üst gruplar ortalamalarına dayalı madde analizi, açımlayıcı faktör analizi ve iç tutarlık yöntemiyle incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucu KMO örneklem uygunluk katsayısı .887, Bartlett küresellik testi değeri ise $\chi^2= 2596, 080$, $df=190$, $(p<.01)$.01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri .38 ile .78 arasında değişmekte olup iki boyutlu bir yapı sergilemektedir. Ayrıca yapılan analizler sonucunda madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .34 ile .59 arasında sıralandığı, iç tutarlılık katsayılarının ise birinci faktör için .83, ikinci faktör için .81, ölçeğin bütünü için ise .87 olarak hesaplandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Hemşehrlik, Tutum, Güvenirlik, Geçerlik, Kültürlerarası Farklılık.

PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE KYRGYZ FORM OF THE HEMSEHRİLİK ATTITUDE SCALE FOR UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

The aim of this research is to adapt “The ‘Hemsehrlik’ Attitude Scale for University Students” which was developed by Öksüz (2012), to Kyrgyz and to examine its psychometric properties. The research was conducted on 391 students who studied at Kyrgyz-Turkish Manas University in 2015-2016 academic year. The properties of scale were investigated by total-item correlation and upper-lower group mean based on item analysis, exploratory factor analysis and Cronbach Alpha. The result of exploratory factor analysis was found that Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy of .887 and a significant result on Bartlett’s test of sphericity $\chi^2= 2596, 080$, $df=190$, $(p<.01)$. Factor loadings of scale ranged from .38 and .78 and it revealed a structure that formed from two factors. Also, total-item correlations of scale varied between .34 and .59. Cronbach Alpha correlation coefficients were calculated .83 for the first factor, .81 for the second factor and .87 for all of the scale.

Keywords: University Students, Hemsehrlik, Attitude, Scale, Reliability, Validity, Intercultural Differences.

Giriş

Toplumlarda, tarım sektöründe teknolojik üretim araçları kullanılmaya başlanmasıyla, insan gücü yerini makinelere bırakmaya başlamış, ayrıca tarımsal alanlar miras yoluyla parçalanarak küçülmüş, bunun doğal sonucu olarak da tarım merkezlerinde yaşayanlar arasında işsizlik önemli derecede artmıştır. Sanayileşmenin yeni iş imkânlarını getirmesi, kentleşme hareketini başlatmış, bu durum beraberinde “göç” olgusunu da artırmıştır. Sosyolojik, psikolojik ve antropolojik açılardan birey ve toplum yaşamında oldukça geniş bir anlamı ve etkileri olan göç, temelde “bir yer değiştirme sürecini” işaret eden önemli bir olgudur. Bu süreç, bireyin ve toplumun algı mekanizmalarında yaşanan değişim ile başlayıp, mekânsal yer değiştirme eylemi ile devam etmekte ve en nihayetinde varılan yerde uyumun sağlanması ile sonuçlanmaktadır (Çakır, 2011; Demirel, 2004). Bu sebeple göçün basit bir yer değiştirme hareketinin ötesinde kendine özgü bir süreç olduğu ve bu yönüyle bireylerin ve toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yapılanmalarını önemli ölçüde değiştirdiği söylenebilir (Tuzcu ve Bademli, 2014).

Yalçın (2004) göç olgusunu, bireyin ya da bireylerin ekonomik, siyasi, ekolojik ya da bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere gerçekleştirdikleri, uzun ya da kısa süreli coğrafik, toplumsal ve kültürel yer değiştirme hareketi olarak ele almaktadır. Birey bu yer değiştirme hareketini, kendi ülke ya da kültürü içerisinde gerçekleştirebileceği gibi aşına olmadığı, bilmediği bir kültür ya da ülkeye yönelik de gerçekleştirebilir. Bu noktada göçe sebebiyet veren faktörlerin neler olduğunun ortaya koyulması önem taşımaktadır. Literatürde göçün savaş, iç savaş, dini ve etnik çatışmalar, artan yoksulluk, siyasi baskı, daha iyi bir eğitim alma isteği gibi doğal, sosyal, politik ve ekonomik birtakım faktörlere bağlı olarak gerçekleştirildiği ifade edilmektedir (Tuzcu ve Bademli, 2014, Yıldırım, 2009). Whyne-Hammond (1985), bu faktörlerin alınan göç kararında itici ya da çekici güç olarak, göçün zamanı, şekli ve yönünü belirlediğini ifade etmektedir (Akt: Toroğlu, 2007). Örneğin fiziki faktörler içerisinde yer alan sert iklim koşulları, verimli olmayan arazi ya da doğal afetler, itici güç olarak bireyin yalnızca mevcut ülke ya da kültür içinde yer değiştirmesine sebep olabilirken artan yoksulluk ve ekonomik bunalım, bu değişimin ülke sınırları dışına da taşınmasına sebep olabilir. Ancak burada asıl dikkat edilmesi gereken bir başka husus, göçün sebebi ya da niteliğinden ziyade bu hareketin bireyde nasıl tezahür ettiği, ne gibi sonuçlar yarattığıdır.

Literatürde göçün bireyin psikolojik ve fizyolojik sağlığını olumsuz yönde etkilediğini ifade eden çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015; Aksu ve Sevil, 2010; Arslantaş ve Adana, 2010; Tuzcu ve Bademli, 2014). Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, bireylerin göç ettikleri yere uyum sağlama ve buradaki kişilerle iletişim kurmada problemler yaşadıklarını, bunun sonucu olarak da yalnızlık, çekingenlik, özgüven eksikliği,

depresyon, yabancılaşma ve kendini değersiz hissetme gibi birtakım olumsuz duygu ve durumlarla karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymaktadır (Akdeniz ve Öz, 2009; Polat Uluocak, 2009; Sır, Bayram ve Özkan, 1998; Şahin, 2001). Bireyin, bu ani çevresel değişimden kaynaklanan sorunlarla baş edebilmesinde farklı ilişki grupları ve ağlarının sosyal destek mekanizması olarak hizmet ettiği söylenebilir. Bu ilişki ağlarından biri olan hemşehrilik, göç sürecinde ortaya çıkan bir olgu olup aynı memleketten olma durumunun yarattığı ilişkileri tanımlamak için kullanılır (Rodoplu, 2011). Kurtoğlu (2004)'na göre hemşehrilik, memleketi aynı olan insanların paylaştıkları ortak kültür özellikleri temelinde kurulmuş olan ilişki ağlarını ve bu ilişki ağları yardımıyla geliştirilen örgütsel ve birleştirici pratikleri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, ilişki biçimi olarak bir aidiyeti temsil etmekte olup bireyin yerleştiği kültüre daha kolay uyum sağlaması, kendini doğduğu yer ve yetiştiği kültürden ayrı hissetmemesi ve karşılaştığı problemleri daha kolay çözebilmesi için başvurabileceği bir sosyal destek kaynağı olarak da hizmet etmektedir (Özkeraz ve Acungil, 2012). Nitekim yapılan çalışmalar, göçmen bireylerin yeni yerleştikleri kültürde ilişki ağlarını yapılandırırken hemşehrilik bağına önemseyen ve dikkate alan bir tutum sergilediklerini ortaya koymaktadır (Özçetin, 2013; Özkeraz ve Acungil, 2012). Örneğin Çağlar (1999), Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerle yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin kendi ülkesinden kişilerle daha yakın arkadaşlık kurma eğiliminde olduklarını tespit etmiştir. Yine Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sorunlarını ele alan bir başka araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010) tarafından yürütülen bu araştırmada, öğrenciler özellikle barınma ile ilgili problemlerini çözerken kendi ülkesinden gelen arkadaşlarından önemli ölçüde destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlardan yola çıkıldığında hemşehrilik ilişkisinin Türkiye'de ve Türk toplulukları arasında önemsenen bir ilişki örüntüsü olduğu söylenebilir. Ancak literatür incelendiğinde, Kırgızların hemşehrilik tutumlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracının bulunmadığı görülmüştür. Bu sebeple söz konusu çalışmanın literatürde önemli bir boşluğu dolduracağı ve bu yönüyle özellikle sosyal psikoloji alanında çalışan alan uzmanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Öksüz (2012) tarafından geliştirilen “Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği”ni Kırgızca'ya uyarlamak ve uyarlanan ölçeğin psikometrik özelliklerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'ne bağlı farklı fakültelerde öğrenim gören 391 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin 304'ü (%77.7) bayan, 87'si (%22.3) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. 114'ü (%29.2) birinci sınıfta, 109'u (%27.9) ikinci sınıfta, 99'u (%25.3) üçüncü sınıfta ve 69'u da (%17.6) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği yardımıyla toplanmıştır. Aşağıda bu veri toplama aracına ilişkin detaylı bilgiler yer almaktadır:

Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği (ÜÖHTÖ): ÜÖHTÖ, üniversite öğrencilerinin hemşehrilik tutumlarını belirlemek amacıyla Öksüz (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, beşli likert tipinde düzenlenmiş 21 maddeden oluşmaktadır. Olumsuz ifadelerin bulunmadığı ölçekten en düşük 21, en yüksek 105 puan alınabilir. Alınan puan arttıkça, hemşehrilik tutumunun artacağı düşünülmektedir. Ölçeğin eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan geçerlik çalışması sonucunda tek faktörden oluştuğu ve açıklanan toplam varyansın %36.12 olduğu saptanmıştır. Ölçek maddelerine ait faktör yükleri .52 ile .72 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha katsayısı .91 olarak hesaplanan ölçeğin üniversite öğrencilerinin hemşehrilik olgusuna ilişkin tutumlarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olarak kullanılabilmesi düşünülmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 17.00 istatistik paket programı kullanılmış ve sonuçların yorumlanmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Geçerlik çalışmaları kapsamında Kırgızca'ya çevrilen ölçeğe yapı geçerliğini sağlamak için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ayrıca ölçeğin hemşehrilik tutumu açısından farklı düzeylerde bulunan bireyleri ayırt etme gücünü belirleyebilmek için madde toplam puan korelasyonlarına bakılmış ve alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi yapılmıştır. Güvenirlilik çalışmaları kapsamında ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Ölçek uyarlama çalışmaları, herhangi bir kültürde geliştirilen ölçeklerin, farklı dillere ve kültürlerle adaptasyonunu sağlayan çalışmalardır (Kılıçer ve Odabaşı, 2010). Literatürde uyarlama çalışmasına örnek teşkil eden araştırmalar incelendiğinde belli başlı birtakım

aşamaları içerdiği görülmektedir. Bu aşamalar, çeviri, madde eşdeğerliğinin sağlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları olmak üzere dört farklı başlıkta ifade edilebilir. Nitekim mevcut araştırmada da bu sınıflamanın dikkate alındığı bir yapılanmaya gidilmiştir.

1) Çeviri: Uyarlama çalışmasının ilk ve en önemli adımını oluşturan çeviri aşamasında, öncelikle ölçeğin Türkçe formu, Kırgızca ve Türkçe'yi iyi bilen üç dil uzmanı tarafından Kırgızca'ya çevrilmiştir.

2) Madde Eş Değerliğinin Sağlanması: Oluşturulan Kırgızca form, yeniden iki dil uzmanına gönderilmiş ve tekrar Türkçe'ye çevirtilmiştir. Geri çeviri sonrasında ölçeğin Kırgız formunun Türkçe formuna yakın olduğu görülmüştür. Bu çevir-yeniden çevir işleminin ardından ölçek, psikolojik danışma ve ölçme değerlendirme alanlarında uzman öğretim üyelerine gönderilmiş ve gelen öneriler doğrultusunda yapılandırılarak son şekli verilmiştir. Eşdeğerlik çalışmalarının ardından hazırlanan form, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'ne bağlı farklı fakültelerden öğrenim gören öğrencilere bizzat araştırmacılar tarafından dört haftalık bir süre zarfında uygulanmıştır. Her bir uygulama yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

3) Geçerlik: Araştırma kapsamında Kırgızca'ya uyarlanan Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği'nin geçerliği madde ve faktör analizi ile belirlenmiştir. Bunun için öncelikle madde toplam puan korelasyonları ve alt-üst %27'lik gruplar ortalamalarına dayalı t testi yardımıyla madde analizi gerçekleştirilmiş, ardından uygun kriterleri taşıdığı düşünülen maddeler üzerinde faktör analizi yapılmıştır.

Madde-Toplam Puan Korelasyonlarına Dayalı Madde Analizine İlişkin Bulgular

Madde-toplam puan korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamakta ve ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin bilgi vermektedir (Büyüköztürk, 2010). Literatürde bu korelasyon değerinin en az. 20 olması, bu değer altında kalan maddelerin ise ölçekten çıkarılması gerektiği ifade edilmiştir. Mevcut araştırmada ise, bu değer. 30 olarak kabul edilmiş ve yapılan analizler sonucunda 10 madde dışındaki bütün ölçek maddelerinin bu ölçütün üstünde değerler aldığı görülmüştür. Aşağıdaki tabloda bu değerler açık bir şekilde gösterilmektedir.

Tablo 1. Ölçek Maddelerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri ile Madde Toplam Puan Korelasyonları

No	Madde	\bar{X}	Ss	Madde-Top.Kor.
1	Ev arkadaşlarımı genellikle hemşehrilerimden seçerim.	2,52	1,24	,43
2		3,64	1,09	,43
3		3,02	1,18	,46
4	Bir problem karşısında yetersiz kaldığımda öncelikle hemşehrilerimden destek isterim.	2,61	1,12	,52
5	Hemşehrilerimin düzenlediği etkinliklere katılmaktan çok mutlu olurum.	3,39	1,22	,49
6	Okul içinde hemşehrilerimle birlikte olmak kendimi güvende hissetmemi sağlar.	2,77	1,24	,55
7		3,42	1,17	,34
8		2,94	1,16	,50
9		2,62	1,19	,54
10	Yakın arkadaşlarımın hemşehrilerimden oluşması beni mutlu eder.	3,18	3,64	,13
11	Öğrenim gördüğüm şehirde hemşehrilerim olmasa kendimi yalnız hissederim.	2,33	1,17	,51
12		2,09	1,13	,43
13		2,46	1,21	,43
14		2,45	1,06	,54
15		2,23	1,17	,54
16	Hemşehrilerimle haberleşmek için iletişim araçlarının oluşturulması gerektiğine inanırım.	2,92	1,18	,49
17		2,42	1,23	,42
18		3,27	1,04	,42
19	İş hayatına atıldığımda hemşehrilerimle çalışmayı tercih ederim.	2,81	1,10	,56
20		2,87	1,23	,34
21		2,72	1,12	,59

Alt-Üst %27'lik Gruplar T Testine Dayalı Madde Analizine İlişkin Bulgular

Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği (ÜÖHTÖ) Kırgızca formunun ele aldığı özellik bakımından bireyleri ayırt etmede ne kadar yeterli olduğunu görmek amacıyla alt-üst %27'lik grup ortalamalarına dayalı madde analizi yapılmıştır. Bunun için öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanlar düşükten yükseğe sıralanmıştır. Ardından sıralanmış puanlar üzerinden üst %27'lik ve alt %27'lik gruplar oluşturulmuştur. Son olarak bu iki grubun aldığı puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile belirlenerek madde analizi yapılmıştır. Aşağıda bu analizlerden elde edilen sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek Alt-Üst Grup Ortalamaları İçin t Testi Sonucu

Gruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Alt %27'lik grup	106	42.48	6.80	203.350	-32.173	.000
Üst %27'lik grup	106	75.69	8.17			

Analiz sonucunda Tablo 2'de görüldüğü üzere ölçek toplam puanları ile alt-üst %27'lik gruplar arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir ($t=-32.173$, $p<.05$).

Nitekim ölçek maddelerinin her birine yönelik yapılan karşılaştırmalarda da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Aşağıdaki tabloda bu analizden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Maddelerinin Alt-Üst Grup Ortalamaları İçin t Testi Sonuçları

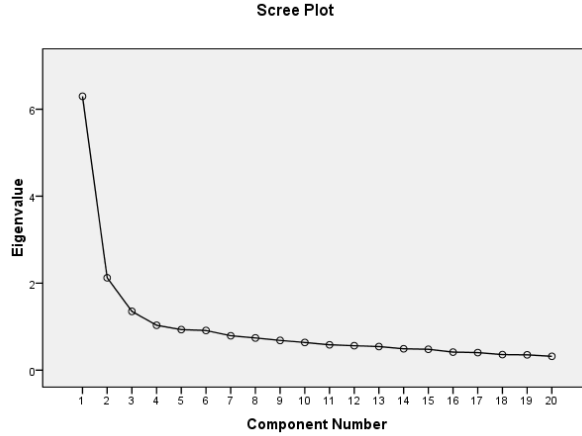
Madde No	Grup	N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
Madde 1	Alt	106	1,91	1,074	-10,038	210	,000
	Üst	106	3,44	1,155	-10,038	208,883	,000
Madde 2	Alt	106	2,88	1,066	-11,462	210	,000
	Üst	106	4,32	,737	-11,462	186,727	,000
Madde 3	Alt	106	2,28	1,067	-10,552	210	,000
	Üst	106	3,77	,988	-10,552	208,785	,000
Madde 4	Alt	106	1,89	,854	-12,060	210	,000
	Üst	106	3,50	1,080	-12,060	199,425	,000
Madde 5	Alt	106	2,50	1,173	-12,597	210	,000
	Üst	106	4,23	,784	-12,597	183,217	,000
Madde 6	Alt	106	1,85	,826	-13,154	210	,000
	Üst	106	3,70	1,189	-13,154	187,198	,000
Madde 7	Alt	106	2,58	1,154	-9,148	210	,000
	Üst	106	4,00	1,113	-9,148	209,718	,000
Madde 8	Alt	106	2,17	,971	-11,830	210	,000
	Üst	106	3,78	1,014	-11,830	209,598	,000
Madde 9	Alt	106	1,75	,715	-14,834	210	,000
	Üst	106	3,63	1,090	-14,834	181,231	,000
Madde 10	Alt	106	2,48	4,823	-3,334	210	,001
	Üst	106	4,08	,992	-3,334	113,874	,001
Madde 11	Alt	106	1,57	,633	-11,801	210	,000
	Üst	106	3,20	1,276	-11,801	153,724	,000
Madde 12	Alt	106	1,50	,556	-8,617	210	,000
	Üst	106	2,72	1,343	-8,617	139,985	,000
Madde 13	Alt	106	1,86	1,037	-8,613	210	,000
	Üst	106	3,22	1,250	-8,613	203,075	,000
Madde 14	Alt	106	1,81	,745	-13,984	210	,000
	Üst	106	3,48	,978	-13,984	196,108	,000
Madde 15	Alt	106	1,46	,555	-11,587	210	,000
	Üst	106	3,08	1,322	-11,587	140,924	,000
Madde 16	Alt	106	2,07	,969	-13,892	210	,000
	Üst	106	3,83	,878	-13,892	208,001	,000
Madde 17	Alt	106	1,70	,830	-9,971	210	,000
	Üst	106	3,14	1,238	-9,971	183,547	,000
Madde 18	Alt	106	2,55	1,015	-10,338	210	,000
	Üst	106	3,89	,865	-10,338	204,854	,000
Madde 19	Alt	106	2,02	,780	-12,178	210	,000
	Üst	106	3,58	1,060	-12,178	193,023	,000
Madde 20	Alt	106	2,24	1,143	-8,850	210	,000
	Üst	106	3,58	1,060	-8,850	208,815	,000
Madde 21	Alt	106	1,87	,718	-12,441	210	,000
	Üst	106	3,54	1,181	-12,441	173,345	,000

Tablo 3 incelendiğinde ölçekte yer alan tüm maddelerin alt ve üst %27'lik gruplarda farklı cevaplama örüntüleri oluşturdukları ve bu grupları ayırt ettikleri görülmektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği'nin (ÜÖHTÖ) Kırgızca'ya uyarlanan formun Kırgız kültüründeki yapısını inceleyebilmek ve çok sayıdaki değişkeni

gruplayarak daha az sayıda değişken ile açıklamak için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sürecinde faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi seçilmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda, öz değeri 1.00'den büyük olan dört faktör tespit edilmiştir. Bu durum ölçeğin 4 alt boyuttan oluşabileceğini göstermektedir. Ancak Şekil 1'de de sunulan yamaç grafiğinden de anlaşılacağı üzere, ikinci faktörden sonraki faktör eğimlerinin birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple ölçeğin iki faktörden oluşabileceği düşünülmektedir.

Şekil 1. Yamaç Grafiği

Bu değerlendirme sonrasında ölçeğin iki faktörlü yapısı yeniden faktör analizine tabi tutulmuştur. Bu süreçte ilk yapılan işlem, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığının test edilmesidir. Bunun için Keiser-Meier-Olkin katsayısı ve Bartlett küresellik testinden faydalanılmıştır. Kaiser-Meier-Olkin katsayısının .887, Bartlett küresellik testi sonucunun $\chi^2 = 2596,080$, $df=190$, ($p < .01$) ise. 01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunması, verilerin faktörleşmeye uygun olduğunu ortaya koymuştur. Faktör analizi sonucunda bazı maddelerin birden fazla faktör altında yüklenmesi sebebiyle döndürme işlemi gerçekleştirilmiş ve yöntem olarak da “Varimax döndürme yöntemi” tercih edilmiştir. Bu işlem sonucunda, birden fazla faktör altında yüklenen ve faktör yük değerleri arasında .10'dan daha az fark olan maddeler “binişik” olarak kabul edilmiştir. Analizde bu özellikleri taşıyıp “binişik” olarak ifade edilebilecek iki madde (14. ve 16. Maddeler) tespit edilmiş ve ilgili maddeler binişiklik düzeyine göre teker teker ölçekten çıkarılarak faktör analizi gerçekleştirilmiştir. İlgili maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra yapılan faktör analizi sonucunda faktör yük değerlerinin ve açıklanan toplam varyans oranının yükseldiği görülmüştür. Aşağıdaki tabloda ölçek maddelerine ait faktör yük değerleri açık bir şekilde gösterilmektedir.

Tablo 4. Ölçek Maddelerinin Faktör Yük Değerleri

Faktör No	Madde No	Faktör Yük Değeri	Faktör No	Madde No	Faktör Yük Değeri
Faktör I Bilişsel Boyut	Madde 1	.51	Faktör II Duygusal Boyut	Madde 11	.66
	Madde 2	.68		Madde 12	.78
	Madde 3	.66		Madde 13	.64
	Madde 4	.65		Madde 15	.75
	Madde 5	.75		Madde 17	.59
	Madde 6	.53		Madde 19	.64
	Madde 7	.65		Madde 20	.38
	Madde 8	.52		Madde 21	.59
	Madde 9	.52			
	Madde 18	.52			

Tablo 4 incelendiğinde 10 maddenin, birinci faktör altında, 8 maddenin ise ikinci faktör altında yüklendiği görülmüştür. Birinci faktörde yer alan maddeler, “bilişsel boyut”, ikinci faktörde yer alanlar ise “duygusal boyut” olarak isimlendirilmiştir.

4) Güvenirlilik: Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği (ÜÖHTÖ) Kırgızca formunun güvenilirliği, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizde, ölçeğin tümü ve alt boyutları için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları ise şu şekildedir:

Tablo 5. Ölçeğin Tümü ve Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayıları

Faktör/Ölçek	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Katsayısı
I.Faktör	10	.83
II.Faktör	8	.81
Toplam	18	.87

Tablo 5’e göre ölçeğin tümü ile alt boyutlarından elde edilen iç tutarlılık katsayıları .80’in üzerindedir. Literatürde bir ölçeğin güvenilirlik düzeyinin en az. 70 olması gerektiği yönünde bilgiler yer almaktadır (Büyüköztürk, 2010; Tan, 2009). Bu bilgidan yola çıkıldığında mevcut ölçeğin gerek alt boyutlar gerekse bütün açısından arzu edilen güvenilirlikte olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşehrilik, üniversite gençliğinin yaşantıları göz önüne alındığında, iletişim süreçlerini başlatan ve devam ettiren bir olgu olarak sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple üniversite öğrencilerinin hemşehrilik tutumlarının bilinmesi, üniversite gençliğinin sosyal ilişki yapılarını ve örüntülerini anlamak açısından faydalı olacaktır. Araştırma, bu düşünceden hareketle Öksüz (2012) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği’nin Kırgızca’ya uyarlama çalışmalarını ele almaktadır.

Uyarlama çalışması çeviri, madde dilsel eşdeğerliğinin sağlanması, geçerlik ve güvenilirlik olmak üzere dört farklı aşamada yapılandırılmıştır. Çeviri aşamasında ölçek, Türkçe ve Kırgızca'yı iyi bilen üç dil uzmanı tarafından Kırgızca'ya çevrilmiştir. Ardından Kırgızca hazırlanan maddeler, farklı üç uzmana gönderilerek yeniden Türkçe'ye çevrilmiştir. Çevir-yeniden çevir işlemi sonrasında ölçek maddelerinin dilsel açıdan birbirleriyle uyumlu olduğu görülmüş ve son şekli verilen form, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nin farklı fakülte ve bölümlerinde öğrenim gören 391 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Geçerlik için faktör analizi uygulanmış, madde toplam puan korelasyonları ile alt-üst grup ortalamaları arasındaki farka dayalı madde analizleri yapılmıştır. Madde analizi sürecinde madde-toplam puan korelasyonu .30'un altında olduğu tespit edilen bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Çıkarılan madde (10.madde) dışında kalan tüm maddelerin, ölçek toplam puanları ile yüksek korelasyon gösterdiği ve alt-üst %27'lik grupları anlamlı biçimde ayırt etme gücüne sahip olduğu görülmüştür.

Madde analizi sonrasında uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ise, ölçekte yer alan iki maddenin (14 ve 16.maddeler) binişik özellik gösterdiği tespit edilmiş ve ilgili maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra uygulanan faktör analizi sonucunda ise ölçeğin 18 madde ve iki alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Ölçeğin "bilişsel" olarak ifade edilen birinci alt boyutunda toplam 10 madde bulunmakta ve bu maddeler, üniversite öğrencilerinin hemşehrilik olgusuna ilişkin tutumlarının bilişsel yönünü ele almaktadır. Sekiz maddeden oluşan ve "duygusal" olarak ifade edilen ikinci alt boyutta ise hemşehrilik tutumunun duygusal yönüne vurgu yapılmaktadır. Ölçeğin birinci alt boyutunda yer alan maddelerin faktör yük değerleri.51 ile. 75, ikinci alt boyutunda yer alan maddelerin faktör yük değerleri ise.38 ile. 78 arasında değişmektedir. Açımlayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan bu iki faktörlü yapı birlikte, ölçek toplam varyansının %43'ünü açıklamaktadır. Güvenirlik kapsamında hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla birinci faktör için. 83, ikinci faktör için. 81 ve ölçeğin bütünü için ise. 87'dir. Bu bulgular ışığında ortaya çıkan yapının kendi içinde tutarlı, uyarlanan ölçeğin de amaca hizmet eden, güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

Öneriler

Bu araştırma Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği'nin Kırgızca'ya uyarlama çalışmalarını ele almaktadır. Ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmalarının sadece Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde

gerçekleştirilmiş olması araştırmanın sınırlılığıdır. Bu sebeple ölçeğin standardizasyonu için daha geniş örneklem grupları üzerinde geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmalıdır.

Ölçeğin Kırgızca'ya uyarlanması, etnik ve kültürel açıdan çok sayıda grubu bünyesinde barındıran Kırgız toplumunun ilişki örüntülerinin ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Bu açıdan mevcut ölçek yardımıyla Kırgız toplumu içindeki kültürel grupların ilişki ağlarını ortaya çıkaracak karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akdeniz, E.B., Öz, F. (2009). Koruyucu Ruh Sağlığı Açısından Göç ve Kadın. *Kriz Dergisi*, 17(1), 27-36.
- Akın, H., Sevil, Ü. (2010). Göç ve Kadın Sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 133-138.
- Akıncı, B., Nergiz, A., Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2) 58-83.
- Arslantaş, H., Adana, F. (2010). Üniversite Eğitimi Nedeni ile Geçici Göç Yaşayan Öğrencilerin Kendilik Algıları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3), 17-22.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çağlar, A. (1999). Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*, 32,4, 133-169.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 129-142.
- Demirel, B.A. (2004). "Doğu'da Göçün Temelleri", Pivolka(Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Eleştirel-Yaratıcı Düşünme ve Davranış Araştırmaları Laboratuvarı), Yıl 3, Sayı14, Ankara.
- Kılıçer, K., Odabaşı, H. (2010). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 150-164.
- Kıroğlu, M.K., Kesten, A., Elma, C. (2010). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kurtoğlu, A. (2004). *Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öksüz, Y. (2012). Developing An Attitude Scale Of University Student Towards "Hemşehrilik": Study of Reliability and Validity [Üniversite Öğrencileri Hemşehrilik Tutum Ölçeği]. *Energy Education Science and Technology: Social and Educational Studies*, 4(3), 1395-1404.
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Özkiraz, A., Acungil, Y. (2012). Hemşehri Derneklerinin Kentlileşme Sürecindeki Rolü (Tokat İli Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 247-272.
- Polat Uluocak, G. (2009). İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumunu. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.
- Rodoplu, M. (2011). İşgören Seçiminde Bir Ayrımcılık Faktörü Olarak Hemşehriciliğin Rolü Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Sır, A., Bayram, Y., Özkan, M. (1998). Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9(3), 173-180.
- Şahin, C. Yurtdışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.
- Tan, Ş. (2009). Misuses of KR-20 and Cronbach's alpha reliability coefficients. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34, 152, 101-112.
- Toroğlu, E. (2007). Niğde İli'nde Göç Faktörleri ve Göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 75-96.
- Tuzcu, A., Bademli, K. (2014). Göçün Psiko-sosyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66, doi: 10.5455/cap.2013071912.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, T. (2009). Sağlık Çalışanları ve Uluslararası Göç: Göç Nedenleri Üzerine Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 62(3), 87-94.